

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มโชกุนเบตง

ทะเบียนเลขที่ สช 68100254

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโชกุนเบตง คำขอเลขที่ 67100356 ทะเบียนเลขที่ สช 68100254 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 8 กรกฎาคม 2567

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. 2568

(นางสาวนุสรา กาญจนกุล)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มโชกุนเบตง

Shogun Betong Orange หรือ Som Shogun Betong

- (1) เลขที่คำขอ 67100356 ทะเบียนเลขที่ สข 68100254
- (2) วันที่ยื่นคำขอ 8 กรกฎาคม 2567 วันที่ขึ้นทะเบียน 8 กรกฎาคม 2567
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดยะลา
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000
- (4) รายการสินค้า ส้ม
- (5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ส้มโชกุนเบตง หรือ Shogun Betong Orange หรือ Som Shogun Betong หมายถึง ส้มพันธุ์ ส้มเขียวหวาน ลักษณะผลทรงกลมแป้น ก้นเรียบแบน ขนาดผลใหญ่ เปลือกมีสีเขียวอมส้มเล็กน้อย ก่อนข้างหนา ขานนึ่ง เนื้อมีสีส้มเข้ม และเนื้อนุ่ม รสชาติหวานผสมมีเปรี้ยวเล็กน้อย ปอกเปลือกง่าย และมีกลิ่นหอม ปลุกในขอบเขตพื้นที่อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ลักษณะของสินค้า

- (1) พันธุ์ส้ม ส้มเขียวหวาน

(2) ลักษณะทางกายภาพ

- เปลือกผล ผิวเปลือกสีเขียวอมส้มเล็กน้อย เปลือกค่อนข้างหนา มีกลิ่นหอม และขานนึ่ง
- ขนาดผล ขนาดใหญ่ ผลทรงกลมแป้น ก้นเรียบแบน
- เนื้อ มีสีส้มเข้ม เนื้อนุ่ม
- รสชาติ รสชาติหวาน ผสมมีเปรี้ยวเล็กน้อย

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวานไม่น้อยกว่า 10 องศาบริกซ์

กระบวนการผลิต

การเตรียมพื้นที่ปลูก

(1) เริ่มปรับพื้นที่หรือเตรียมดินในช่วงฤดูแล้ง หรือตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ หากพื้นที่เป็น ดินดาน ให้ทำลายดินดานด้วยเครื่องมือทำลายดินดาน ให้ถึงระดับความลึก 60 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม แล้วไถพรวนดินและใส่ปุ๋ยขาว เพื่อปรับความเป็นกรดเป็นด่างในดิน ทำการตากดิน 7 – 14 วัน ปรับพื้นที่ให้เรียบ และคราดเก็บเศษซาก ราก เหง้าของวัชพืชออกจากแปลง

- (2) วัดแนวเขตพื้นที่ กำหนดจำนวนแถวหรือวางแนวตำแหน่งที่จะทำการเพาะปลูกต้นส้มโชกุนเบตง

(3) ย่อยดินบริเวณที่จะทำการเพาะปลูกให้ละเอียดเหมาะสมกับการปลูก และปรับปรุงสภาพดินของแนวร่องปลูกหรือบริเวณโคตที่จะปลูกด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยร็อคฟอสเฟต อย่างละ 300 – 500 กรัม หรือตามความเหมาะสม คลุกเคล้าให้เข้ากับดิน แล้วใช้รองก้นหลุม กลบดินที่ผสมแล้วให้เต็มหลุม

(4) ปักไม้รวกหรือวัสดุอื่น ๆ บริเวณจุดที่จะทำการปลูกต้นส้มโชกุน ให้อยู่ในแนวที่ตรงกัน

การปลูก

(1) ใช้ต้นพันธุ์ที่มาจากแหล่งปลูกที่เชื่อถือได้ในพื้นที่จังหวัดยะลา และเป็นต้นพันธุ์ที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคหรือแมลงศัตรูพืช โดยอาจใช้วิธีขยายพันธุ์ เช่น การตอนกิ่ง การเสียบยอด หรือการชำกิ่ง เป็นต้น

(2) ทำหลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม โดยมีระยะปลูกระหว่างต้น 3 - 4 เมตร และระหว่างแถว 6 เมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(3) ผูกต้นส้มกับหลักไม้รวกหรือวัสดุอื่น ๆ ที่ปักไว้ให้ลำต้นตั้งตรง ป้องกันการโยกคลอน และรดน้ำให้ชุ่ม

(4) คลุมโคนต้นด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น ฟางข้าว ใบไม้แห้ง เศษพืช หรือหญ้าแห้ง เป็นต้น เพื่อรักษาความชื้น โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกที่เป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย

(5) พรุนดิน ขุดดินเพื่อขยายโคน ปีละ 2 – 3 ครั้ง ตามความเหมาะสม จนกว่าจะเริ่มให้ผลผลิต

การให้น้ำ

(1) ให้น้ำทุก ๆ 2 – 5 วัน จนกว่าต้นส้มจะตั้งตัว โดยให้น้ำอย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ อย่าให้ต้นส้มขาดน้ำ

(2) ช่วงระยะเวลาให้น้ำที่เหมาะสม ควรอยู่ระหว่าง 08.00 – 10.00 น. และ 14.00 – 16.00 น.

(3) เมื่อต้นส้มอายุ 20 – 24 เดือน ให้เริ่มทำการ “สอนดอก” โดยการเว้นน้ำหรือกักน้ำ ให้เริ่มผลิยอดอ่อน และตาดอก

(4) เมื่อต้นส้มอายุ 3 ปีขึ้นไป ควรบังคับให้ต้นแตกยอดอ่อนเป็นชุดพร้อม ๆ กันในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม โดยการไม่ให้น้ำแก่ต้นส้มในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ให้ต้นส้มมีลักษณะใบแก่เต็มที่และแสดงอาการขาดน้ำ 15 – 20 วัน จากนั้นจึง “ขึ้นน้ำ” โดยการรดน้ำให้ต้นส้มอย่างเพียงพอ จนต้นส้มฟื้นจากอาการขาดน้ำ

(5) ก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณ 2 สัปดาห์ หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ จะงดให้น้ำ เพื่อทำให้ส้มโชกุนเบตงมีรสหวานเพิ่มมากขึ้น

การใส่ปุ๋ย

(1) ในช่วงต้นส้มอายุ 6 – 12 เดือน หากให้ปุ๋ยทางดิน ควรใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกเก่า ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยเคมี โดยใส่ปุ๋ย 50 – 55 วันต่อ 1 ครั้ง หากให้ปุ๋ยทางใบ แนะนำให้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอแก่ต้นส้ม เช่น 20-20-20 เป็นต้น หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่ จำนวน 1 – 2 ครั้งต่อเดือน

(2) เมื่อต้นส้มอายุ 1 – 2 ปี ควรเริ่มปรับการให้ปุ๋ยทางดิน เป็น 60 วันต่อ 1 ครั้ง โดยอาจให้สลับระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

(3) เมื่อต้นส้มอายุ 3 ปีขึ้นไป การให้ปุ๋ยทางดินแก่ต้นส้มควรพิจารณาความสมบูรณ์ของต้นส้มเป็นสำคัญ เช่น ขนาดของใบ หรือผลการวิเคราะห์ดิน เป็นต้น โดยให้ใช้ปุ๋ยเคมีสลับกับปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก) ทุก ๆ 2 เดือน หรือตามความเหมาะสม

การดูแลรักษา

- (1) ต้นส้มที่มีอายุ 8 เดือนขึ้นไป ควรมีการตัดแต่งกิ่งแห้งและกิ่งที่เป็นโรคหรือถูกแมลงทำลายออก
- (2) ระวังการระบาดของเพลี้ยไฟและหนอนขอนใบในระยะยอดและใบอ่อน รวมถึงโรคแคงเกอร์ โรคใบจุดที่ใบอ่อน หรือโรคอื่น ๆ ในช่วงฤดูฝน
- (3) หลังต้นส้มติดผล หากมีผลส้มที่ไม่สมบูรณ์หรือมีกิ่งที่ติดผลส้มมากเกินไป ให้ทำการปลิดผลส้มออกบ้าง
- (4) ตัดผลที่เป็นโรคออก แล้วนำไปทำลายนอกแปลง
- (5) ควรตัดแต่งกิ่งตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งให้ผลผลิต และควรมีการค้ำยันกิ่ง เพื่อป้องกันกิ่งฉีกหัก เนื่องจากรับน้ำหนักมากเกินไปหรือจากแรงลม

การเก็บเกี่ยว

- (1) เริ่มเก็บเกี่ยว เมื่อผลส้มอายุประมาณ 9 เดือน นับจากวันติดดอก หรือตามความเหมาะสม
- (2) ลักษณะผลส้มโชกุนเบตงที่พร้อมเก็บเกี่ยวจะมีขนาดโตเต็มที่ บริเวณผิวเปลือกมองเห็นต่อมน้ำมัน ขยายชัดเจน และเมื่อสุ่มตรวจวัดค่าความหวานของผลส้ม จะมีค่าความหวานไม่น้อยกว่า 10 องศาบริกซ์ จึงสามารถเก็บผลผลิตส้มโชกุนเบตงรุ่นนั้นออกจำหน่ายได้
- (3) วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้กรรไกรตัดเนื้อขั้วผลส้ม เก็บรวมในตะกร้าพลาสติกหรือภาชนะอื่น ๆ ตามความเหมาะสม โดยจะต้องทำอย่างระมัดระวังไม่ให้ผลส้มช้ำ และนำผลส้มมาทำความสะอาด ตัดผลส้มที่ไม่ได้คุณภาพออก

การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว

- (1) ควรตัดแต่งกิ่งแขนงที่ไม่สมบูรณ์ออก เช่น กิ่งที่ทรุดโทรมด้านล่างลำต้น กิ่งที่มีปลายยอดห้อยลงดิน กิ่งน้ำค้างหรือกิ่งกระโดง กิ่งที่เป็นโรคหรือมีแมลงทำลาย หรือกิ่งที่แห้งตาย เป็นต้น
- (2) หลังจากตัดแต่งกิ่งแล้ว ควรทาแผลเพื่อป้องกันเชื้อรา เช่น ใช้คอปเปอร์ออกไซด์คลอไรด์ ปูนแดง หรือปูนขาว เป็นต้น

การบรรจุหีบห่อ

- (1) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มโชกุนเบตง” หรือ “Shogun Betong Orange” หรือ “Som Shogun Betong”
- (2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย และรอบการผลิต โดยอาจเป็นวันที่เก็บเกี่ยวหรือบรรจุ รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ควรบริโภค วิธีการบริโภค หรือการเก็บรักษา เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้
- (6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขา หุบเขา และมีที่ราบบางส่วน โดยในบริเวณที่ราบอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 100 – 200 เมตร โดยอำเภอเบตง ตั้งอยู่ที่ละติจูด 5 องศา 51 ลิปดา 40.36 พิลิปดาเหนือ และลองจิจูด 101 องศา 13 ลิปดา 40.91 พิลิปดาตะวันออก ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่โอบล้อมด้วยหุบเขาสลับซับซ้อน มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และอำเภอเมืองยะลา ตั้งอยู่ที่ละติจูด 6 องศา 32 ลิปดา 33 พิลิปดาเหนือ และลองจิจูด 101 องศา 16 ลิปดา 59 พิลิปดาตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะสวนยางพารา และมีเทือกเขาที่สำคัญ 2 เทือกเขา ได้แก่เทือกเขาสันกาลาคีรี เริ่มจากอำเภอเบตง เป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศ

ไทยและประเทศมาเลเซีย และเทือกเขาปิโล อยู่ในเขตอำเภอเมืองยะลา อำเภอกรงปินัง และอำเภอรามัน นอกจากนี้มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำปัตตานี ซึ่งมีต้นน้ำเกิดจากภูเขาในพื้นที่อำเภอเบตง ไหลผ่าน อำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา และไปไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา อยู่ในเขตลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่งผลให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.1 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.7 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,281.6 มิลลิเมตรต่อปี มีฝนตกเฉลี่ย 135 วันต่อปี โดยในเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน จะมีฝนตกชุกที่สุด สภาพอากาศจึงมีความชุ่มชื้น มีอากาศอบอุ่นในตอนกลางวัน และเย็นสบาย ในเวลากลางคืน รวมถึงมีหมอกหนาเกือบตลอดทั้งปี

จากลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศข้างต้น จึงถือได้ว่า ในพื้นที่อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างมาก มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ไปจนถึงอากาศที่เย็นสบาย ในช่วงกลางวัน รวมถึงการมีฝนที่ตกชุกและได้รับแสงแดดน้อย ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นส้มโชกุนเบตง ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ คือ เป็นทรงกลมแป้น ผลขนาดใหญ่ เปลือกมีสีเขียวอมส้มเล็กน้อย เปลือกค่อนข้างหนา เนื่องจากผิวสัมผัสสูญเสียความชื้นน้อย แต่เปลือกอ่อนปอกง่าย เนื้อมีสีส้มเข้ม เนื้อนุ่ม รสชาติหวานผสมมีเปรี้ยวเล็กน้อย และมีกลิ่นหอม รวมถึงจากสภาพภูมิอากาศดังกล่าว ทำให้ส้มโชกุนเบตงมีผลผลิตออกตลอดทั้งปี

ประวัติความเป็นมา

ส้มโชกุนเบตง มีการเล่าขานต่อกันมาว่า แรกเริ่มมีชาวจีนแผ่นดินใหญ่ได้เดินทางมาเยี่ยมเพื่อนที่เป็นเกษตรกรชาวไทยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พร้อมนำผลส้มเขียวหวานจากประเทศจีนมาเป็นของฝาก โดยผลส้มเขียวหวานมีลักษณะสีเหลืองอมส้ม เปลือกบาง และรสชาติหวาน เกษตรกรจึงได้นำเมล็ดมาเพาะเป็นต้นกล้า ปลูกไว้ในพื้นที่อำเภอเบตงจำนวนหลายต้น เมื่อต้นส้มโตและติดดอกออกผล แทนที่ผลส้มจะมีลักษณะเหมือนต้นแม่ กลับมีลักษณะผล คือ มีสีเขียวอมส้มเล็กน้อย ผลใหญ่ เปลือกค่อนข้างหนาแต่อ่อน สามารถปอกเปลือกได้ง่าย เปลือกผลสุกตอนปอกจะมีกลิ่นหอมเฉพาะ ผงักลิ้นบาง ไม่มีกาก ขานนิ่ม เนื้อผลมีสีส้มเข้ม ฉ่ำน้ำ รสชาติหวานผสมมีเปรี้ยวเล็กน้อย และมีกลิ่นหอม ซึ่งมีความอร่อยและแตกต่างไปจากลักษณะของพันธุ์ดั้งเดิม โดยเป็นผลมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่เพาะปลูกโดยตรง จากความโดดเด่นของส้มโชกุนเบตง ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอเบตง เริ่มมีการนำต้นพันธุ์ไปเพาะปลูกเพิ่มขึ้น และเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา โดยเกษตรกรเรียกส้มพันธุ์นี้ว่า “ส้มโชกุน” ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้บริโภคในวงกว้าง จนเป็นที่รู้จักและเรียกขานกันต่อมาในชื่อ “ส้มโชกุนเบตง” พร้อมกับเกษตรกรมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปถึงอำเภอเมืองยะลา ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน และได้ผลผลิตที่มีลักษณะเหมือนกันกับที่ปลูกในพื้นที่อำเภอเบตง ต่อมา จังหวัดยะลาได้มีการจัดประกวดการตั้งชื่อให้ส้มพันธุ์นี้ใหม่ว่า “เพชรยะลา” เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของจังหวัดแต่คนทั่วไปนิยมเรียกชื่อเดิม “ส้มโชกุนเบตง” มากกว่า เพราะเรียกจนคุ้นชิน และเป็นชื่อที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวนิยมซื้อกลับไปเป็นของฝากเพื่อแบ่งปันให้มาถึงอำเภอเบตง พื้นที่ใต้สุดของแดนสยามแล้ว

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ส้มโชกุนเบตง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา รายละเอียดตามแผนที่

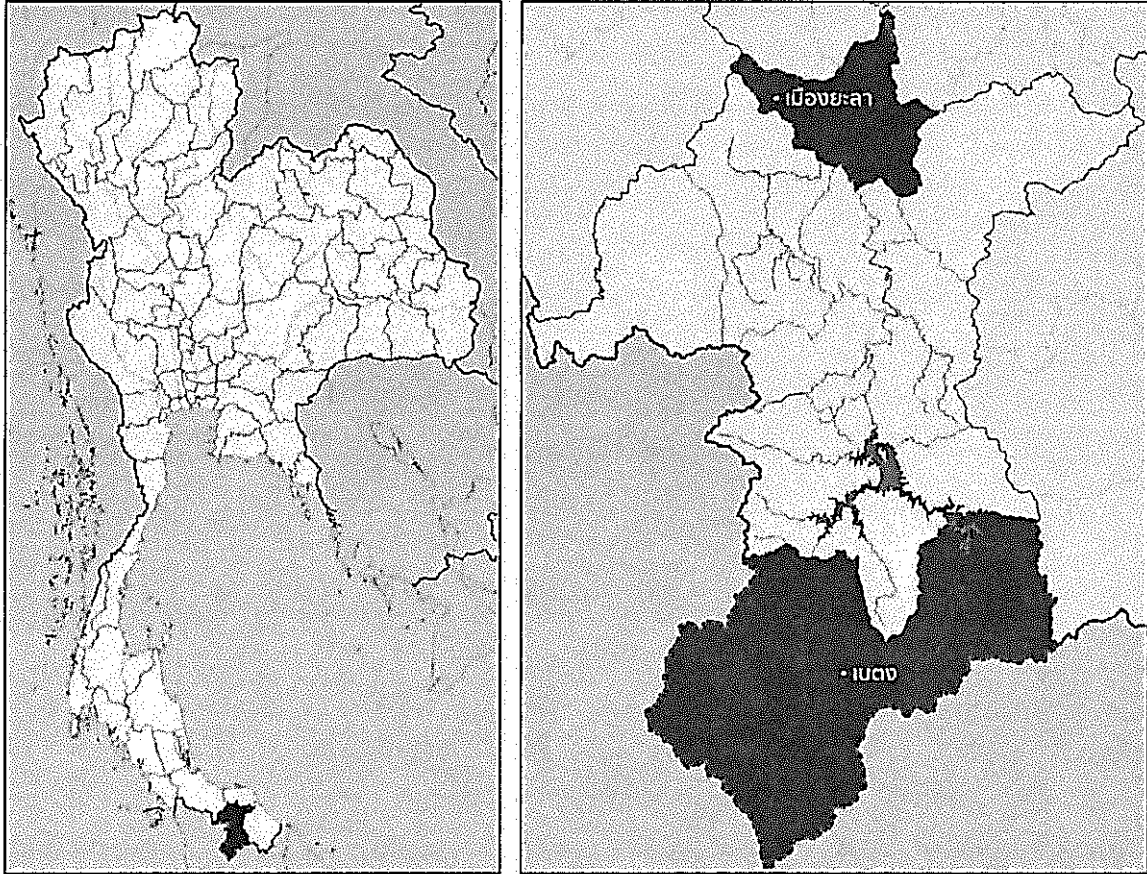
(8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มโชกุนเบตง ต้องใช้วัตถุดิบและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ส้มโชกุนเบตง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(9) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโชกุนเบตง
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโชกุนเบตง และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ส้มโชกุนเบตง

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ส้มโชกุนเบตง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเบตง และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา